

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ**

Кафедра військової хірургії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник кафедри військової хірургії

« 01 » 13 09 Я. ЗАРУЦЬКИЙ
2020 року

СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

вид дисципліни професійно-спеціальна підготовка (обов'язкова)
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання денна
(денна/заочна)

Київ – 2020/2021 навчальний рік

1. Опис курсу та веб-сайт його розміщення

Навчальна дисципліна «Травматологія та ортопедія» циклу професійно-спеціальної підготовки (для поглибленого вивчення) складена відповідно до освітньої програми підготовки лікарів загальної практики та сімейної медицини, військових фахівців тактичного рівня (очна форма навчання).

Навчальна дисципліна «Травматологія та ортопедія» належить до циклу обов'язкових дисциплін, викладається у першому півріччі 3-ого року навчання, навчання за освітньо-кваліфікаційний рівнем: магістр медицини; спеціальність: 222 «Медицина»; спеціалізація: загальна практика-сімейна медицина

Предметом вивчення навчальної дисципліни є клінічна анатомія системи опори та руху людини, етіологія, патогенез, методи діагностики, та диференційної діагностики, методи консервативного та хірургічного лікування захворювань та ушкоджень кінцівок, тазу, хребта ізольованого, множинного та поєднаного характеру, що особливо актуально для лікарів загальної практики та сімейної медицини з огляду на сферу їх професійної діяльності – надання медичної допомоги військовослужбовцям, особливо під час бойових дій.

Основними організаційними формами навчання є лекційні, практичні заняття та семінарські заняття. Лекції покликані підвищити інтерес слухачів до глибшого самостійного вивчення питань навчальної дисципліни. Практичні заняття закріплюють набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання та формують у слухачів навички, а семінарські заняття поглиблюють знання з цієї дисципліни.

Режим доступу до курсу на Навчальному порталі Української військово-медичної академії (УВМА):
<https://mcdl.mil.gov.ua/course/index.php?categoryid=105>

2. Мета навчальної дисципліни

2.1. Головною метою є викладання навчальної дисципліни «Травматологія та ортопедія» є:

удосконалення теоретичних і практичних навичок слухачами з загальних, окремих та організаційних питань травматології та ортопедії в обсязі, необхідному для здійснення їх обов'язків;

розуміння суті і соціальної значимості своєї професії, бути готовим до постійного професійного зростання, отримання нових знань;

здатність до самостійного рішення професійних задач, аналізу та планування своєї професійної діяльності;

здатність науково організовувати свою працю, застосовувати комп'ютерну техніку в сфері професійної діяльності;

підготовка військових лікарів відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики лікаря за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина»; підготувати до самостійної роботи у лікувальних закладах Збройних Сил

України 1-2 ролей висококваліфікованих фахівців з достатнім обсягом теоретичних знань щодо принципів.

3.Задання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Травматологія та ортопедія» є:

- удосконалити теоретичні знання та практичні навички слухачів щодо застосування в клінічній практиці сучасних класифікацій хвороб;
- підвищити поінформованість слухачів з питань травматології та ортопедії та практичні навички; здатність ефективно використовувати на практиці стандарти медичної допомоги і протоколи ведення хворих;
- закріпити та підвищити набуті раніше знання, уміння та навички щодо роботи лікаря загальної практики при травмах з урахуванням сучасних вимог доказової медицини;
- надати слухачам знання щодо сучасних аспектів етіології, патогенезу, клініки, профілактики, лікування, спеціальних методів діагностики ортопедичних захворювань та травм, закріпити вміння його ефективного використання в практичній діяльності та інтерпретації отриманих результатів;

Удосконалення рівня теоретичних знань та практичних навичок, що необхідні лікарям загальної практики та сімейної медицини для успішного виконання функціональних обов'язків мирного та воєнного часу.

4. Очікувані результати (компетентності)

4.1.Згідно з вимогами освітньо-професійної програми в процесі вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

- основні принципи організації травматологічної допомоги при ізольованих, поєднаних, множинних і комбінованих пошкодженнях кістково-суглобового апарату;
- особливості обстеження постраждалих з пошкодженнями та захворюваннями опорно-рухової системи;
- клініку, діагностику, принципи невідкладної допомоги і лікування найбільш поширених пошкоджень і захворювань кістково-суглобового апарату;
- основні методи і засоби, які використовуються при лікуванні пошкоджень і захворювань кісток і суглобів;
- основні принципи діагностики та консервативного лікування переломів та ортопедичних захворювань;
- особливості вивиху плеча та методики його вправлення;
- показання та вибір для хірургічного втручання при травмах та основних захворюваннях опорно-рухової системи;

- оформлення документів для проходження військово-лікарської комісії та вимоги керівних документів щодо огляду військовослужбовців із ортопедичними захворюваннями та травмами.

4.2. Очікувані результати (компетентності)вміти:

- оцінити стан постраждалого, визначити ступінь тяжкості і надати невідкладну допомогу при скелетній травмі;
- надати першу лікарську допомогу травмованим та виконати транспортну іммобілізацію;
- визначити ступінь операційного ризику, оцінюючи загальний стан хворого, призначати передопераційну підготовку з урахуванням стану хворого, характеру операційного втручання;
- здійснювати вірний вибір лікувальної тактики у постраждалих;
- відсічення кінцівки на шкіряному клапті;
- вміти накладати скелетне витягіння при травмах кінцівок та шийі; проведення місцевої анестезії (інфільтраційна, провідникова та новокаїнові блокади);
- накладання шийного комірця;
- зупинка зовнішньої кровотечі (накладання джгута, тугої пов'язки, притиснення артерій) ;
- дослідження рефлексорно-рухової сфери;
- первинна хірургічна обробка ран;
- накладання і зняття швів;

Зазначені практичні навички формуються на кожному навчальному занятті під керівництвом викладача.

4.3. Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни

4.3.1. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3 Здатність використовувати базові теоретичні знання фундаментальних дисциплін для вирішення практичних завдань за призначенням

ЗК-4 Здатність використовувати знання про основні напрямки та методи наукових досліджень для організації наукових досліджень у військово-медичній галузі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з застосуванням стандартних методик та з використанням програмно-технічних засобів

4.3.2. Спеціальні (фахові) компетентності за спеціалізацією (СК) – з врахуванням рекомендацій Всесвітньої організації сімейних лікарів.

СК-1 Здатність до управління первинним контактом з пацієнтом охоплюючи весь спектр проблем із здоров'ям, ефективно і належним чином надавати первинну медичну допомогу, раціонально використовуючи наявні ресурси охорони здоров'я, здійснюючі моніторинг, оцінку, удосконалення якості та безпечності медичної допомоги

СК-2 Здатність застосовувати пацієнт-орієнтований підхід, з урахуванням інтересів пацієнта та розглядати його проблеми в контексті існуючих обставин; надавати тривалу і безперервну допомогу, яка визначається потребами пацієнта

СК-3 Здатність розвивати спеціальні навички вирішення проблем з урахуванням поширеності хвороб та захворюваності прикріпленого населення, надавати допомогу при захворюваннях на ранніх і недиференційованих стадіях; ефективно та раціонально використовувати діагностичні і лікувальні заходи

СК-4 Здатність до комплексної оцінки пацієнтів, що мають кілька медичних проблем, потребують одночасного лікування як гострих, так і хронічних станів; управляти та координувати профілактичні заходи, лікування, догляд, паліативну допомогу та реабілітацію

СК-5 Здатність до орієнтації на громаду та узгодження з наявними ресурсами медико-санітарних потреб окремих пацієнтів і медико-санітарних потреб суспільства, в якому вони живуть

СК-6 Здатність до цілісного підходу до вирішення проблем із здоров'ям пацієнтів, враховуючи їх фізичні, психологічні, соціальні, культурні особливості

4.3.3. Військово-спеціальні компетентності за спеціалізацією (СКв)

СКв-1Здатність до організації планування заходів медичної служби та здійснення обліку і звітності у військово-медичних підрозділах у мирний та воєнний час

СКв-3Здатність організувати і здійснювати лікувально-діагностичний процес, лікувально-профілактичні заходи та заходи з військово-лікарської експертизи та донорства серед особового складу військової частини у мирний та воєнний час

4.4. Запланований результат навчання

РНз-2 Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

РНз-5 Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки. Вміти приймати обґрунтоване рішення, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.

РНс-1 Вміти ефективно організувати роботу в закладі первинної медичної допомоги, з урахуванням нормативної бази та правових аспектів діяльності лікаря загальної практики-сімейного лікаря, роботу в команді, дбати про безперервний професійний розвиток.

РНс-18 Вміти проводити обстеження, лікування, надання невідкладної допомоги та забезпечити маршрут пацієнта з травмами та ортопедичними захворюваннями.

РНв-1 Організовувати планування заходів медичної служби та здійснення обліку і звітності у військово-медичних підрозділах у мирний та воєнний час

РНв-3 Вміти організувати і здійснювати лікувально-діагностичний процес, лікувально-профілактичні заходи та заходи з військово-лікарської експертизи та донорства серед особового складу військової частини у мирний та воєнний час

5.Пререквізити

Вміння працювати на ПЕОМ, здійснювати пошук інформації у глобальній мережі Інтернет, використовувати сучасні інформаційні технології;

Амбулаторно-поліклінічна хірургія;

Загальна та топографічна анатомія;

Загальна хірургія;

Воєнно-польова хірургія (знання про бойову хірургічну травму, травматичних шок, організацію надання хірургічної допомоги на війні);

ATLS;

6.Тривалість курсу

Обсяг дисципліни: 75 годин/ 2,5 кредити ЄКТС.

Лекцій: 2 години

Групові заняття, семінари: 16 годин

Практичних занять: 30 годин

Самостіна робота: 25 годин

Форма контролю: диференційний залік.

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»: 8 робочих днів.

Мова викладання: українська.

Теми, що розглядаються

Тема 1. Обстеження хворих з травмами та захворюваннями опорно-рухової системи. Переломи. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.

Тема 2. Переломи верхніх та нижніх кінцівок, кісток таза. Вивихи.

Тема 3. Статичні деформації. Остеохондроз хребта.

Тема 4. Дегенеративно-дистрофічні захворювання. Остеоартроз.

Остеохондропатії, фіброзні дисплазії.

7.Інформація про викладача

Бурлука Володимир Володимирович, д.мед.н., доцент, заступник начальника кафедри військової хірургії.

Наукові інтереси: травматологія, загальна практика-сімейна медицина, амбулаторна хірургія.

Контактна інформація: e-mail: byrvv66@gmail.com; тел. +380677164410

8. Методи викладання

Денна форма навчання;

- фронтальна форма навчання, коли усі слухачі під контролем викладача виконують одне і теж завдання одночасно;
- індивідуальна форма навчання, коли слухачі виконують завдання послідовно, один за одним.

При цьому, залежно від необхідності досягнення рівнів знання чи вміння викладач повинен використовувати наступні методи.

За джерелами знань використовують методи навчання:

- словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, робота з літературою;
- наочні – демонстрація, ілюстрація, спостереження;
- практичні – практична робота, вирішення задачі, самостійна робота.

Інтерактивні методи – дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, ділова гра, кейс-метод.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи:

- пояснювальний (викладач доводить готову інформацію різними засобами, а слухачі її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод є одним із найбільш економічних способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники, плакати, комп'ютерний ілюстраційний матеріал і т. ін. Знання, які отримані в результаті реалізації цього методу не формують вміння, цей метод використовується для досягнення рівня «Знати»;
- репродуктивний головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача;
- проблемного викладу (використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Цей метод повинен застосовуватись викладачем під час проведення практичних занять. Безпосереднім результатом проблемного викладання повинно бути засвоєння слухачами способу і логіки вирішення конкретної проблеми, але ще без вміння застосовувати їх самостійно. Цей метод навчає слухачів способу отримання знань. З його допомогою вони отримують навички сучасного клінічного мислення);
- частково-пошуковий (евристичний) (для досягнення мети поступового наближення слухачів до самостійного вирішення проблем шляхом попереднього навчання виконання окремих елементів рішення. Використовується при виконанні практичних завдань щодо діагностики та лікування захворювань нервової системи, коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але рішення знаходить сам слухач;
- дослідницький. є необхідним для повноцінного засвоєння досвіду

лікарської діяльності. Викладач використовує його для забезпечення творчого застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування риси творчої діяльності є умовою формування зацікавленості, потребу в такій формі діяльності. Формами застосування цього методу є: завдання на самопідготовку).

За системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль.

За основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка.

9. Політика курсу

Слухач повинен:

- вчасно приходити на заняття;
- у випадку пропуску лекційних / практичних занять без поважної причини, слухач може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку), або його підсумкова оцінка буде знижена;
- добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю;
- брати активну участь у практичних заняттях;
- бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими слухачами, зокрема під час обговорення питань на лекційних, практичних та семінарських заняттях;
- на свій вибір має підготувати один реферат / одну презентацію з матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення;
- слухач може перескласти підсумкову контрольну роботу у випадку отримання оцінки «незадовільно»;
- у випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, слухач отримає «0» балів;
- неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес в УВМА.

Якщо слухач має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, слухач має право звернутися до начальника кафедри чи керівництва факультету.

10. Види контролю знань та методи їх проведення

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю

полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Види контролю:

- поточний контроль базових знань (тестові завдання);
- самоконтроль
- підсумковий (диференційований залік з кредитного модулю).

Методи оцінювання результатів навчання

1. Індивідуальне усне опитування.
2. Тестовий контроль.
3. Вирішення типових практичних завдань.
4. Письмовий теоретичний контроль.
5. Індивідуальний контроль практичних дій та отриманих результатів

Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль, виступи при обговоренні питань на практичних заняттях;

Методи самоконтролю: питання самоконтролю;

Методи підсумкового контролю: диференційований залік.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до слухачів на початку вивчення дисципліни.

Поточний контроль – оцінювання теоретичних знань і практичних навичок слухачів з конкретного змістового модуля (логічно завершеної частини навчальної дисципліни). Проводиться на всіх видах навчальних занять.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Основні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий контроль, тестування, ситуаційні задачі, практичні завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння слухачами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності слухачів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією. Результати поточного контролю використовуються для коригування методів і засобів навчання та враховуються на заліку. Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань слухача, вміння використовувати їх при виконанні практичних завдань, навичок пошуку науково доведеної інформації в мережі Інтернет. Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять.

Самоконтроль призначений для самооцінки слухачами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретної теми навчальної дисципліни. З цією метою у завданнях на самостійну підготовку передбачаються питання для самоконтролю.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Слухач не може бути звільнений від здачі підсумкового контролю і отримати оцінку з навчальної дисципліни «Доказова медицина. Підтримання здоров'я/профілактика» автоматично.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни за умов здачі усіх передбачених програмою контрольних заходів слухач складає диференційований залік.

Форма проведення контролю (усна, письмова, комбінована), зміст і структура контрольних завдань, білетів та критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу. Названі матеріали дійсні протягом навчального року, вони є складовою навчально-методичної документації з дисципліни і зберігаються на кафедрі. Можливе поєднання різних форм контролю.

11. Шкала оцінок

Максимальна кількість балів, яку слухач може набрати під час всіх передбачених практичних, семінарських занять та групової вправи, дорівнює 40 балів. За диференційований залік слухач може набрати максимально 46 балів.

Рейтингова оцінка слухача з дисципліни **”Травматологія та ортопедія”** складається з балів, що він отримує **під час вивчення дисципліни:**

відповіді на 4 семінарських заняттях;

виконання 4 практичних завдань;

проведення заліку з оцінкою.

Бали, які слухач отримав під час всіх передбачених семінарських та практичних занять складають 60% від рейтингової оцінки, за диференційний залік – 40% відповідно.

Система оцінювання за дисципліну

Робота на практичних та семінарських заняттях з дисципліни **”Травматологія та ортопедія”**.

Оцінка за одну відповідь дорівнює:

- повне та самостійне виконання практичного завдання
або повна та обґрунтована відповідь на запитання 5;
- неповне, але самостійне виконання практичного завдання
або повна відповідь на запитання 4;
- виконання практичного завдання за допомогою викладача
або неповна відповідь на запитання 3;
- слухачі не здатний виконати практичне завдання навіть

за допомогою викладача або відсутня відповідь на запитання

2.

Максимальна кількість балів на всіх практичних та семінарських заняттях дорівнює:

$$8 \times 5 = 40$$

Мінімальна кількість балів, яку слухач може набрати під час всіх передбачених практичних та семінарських занять з дисципліни, дорівнює:

$$8 \times 3 = 24$$

Критерії оцінювання занять з дисципліни "Травматологія та ортопедія"

Тема	Максимальний бал	Мінімальний бал
Тема 1	10	6
Тема 2	10	6
Тема 3	10	6
Тема 4	10	6
Всього	40	24
Диференційований залік	26	14
Разом сума балів	66	38

Умови допуску до диференційованого заліку

Залік з оцінкою складається після завершення вивчення всіх тем дисципліни на останньому контрольному занятті.

Слухач допускається до **заліку з оцінкою**, якщо він до його початку ліквідував заборгованість за всіма видами робіт, які передбачені робочим навчальним планом (робочою програмою навчальної дисципліни) та при вивченні дисципліни набрав кількість балів, не меншу за мінімальну (42 бали).

Критерії оцінювання заліку з оцінкою

Максимальна кількість балів, що може отримати слухач при складанні заліку з оцінкою 26, а мінімальна – 14.

Критерії	Бали
повна відповідь на питання білету	26
не повна відповідь на питання білету	17
часткова відповідь на питання білету	14
відповідь на питання білету містить грубі помилки	0
відсутність відповіді на теоретичне питання білету	0

Порядок застосування рейтингової системи оцінювання

Рейтингова система оцінювання успішності з навчальної дисципліни доводиться слухачам на першому занятті.

Рейтингова оцінка (сума балів), яку слухач набрав з навчальної дисципліни за результатом всіх видів навчальних занять, доводиться до слухача на останньому занятті.

Рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни визначається як сума рейтингового балу, що слухач набрав протягом навчальних занять та рейтингового балу за результатами відповідей на заліку з оцінкою.

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни переводиться згідно з таблицею.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка	Відсоткове співвідношення	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену та диференційованого заліку	для заліку
66-60	90-100	A	відмінно	зараховано
59-54	82-89	B	добре	
53-48	75-81	C		
47-44	67-74	D	задовільно	
43-38	60-66	E		
21-38	35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-20	1-34	F		

Навчальна дисципліна зараховується слухачу, якщо він набрав не менше 38 балів (24 за поточну діяльність та 14 за залік).

Отримані результати вноситься до відомості обліку успішності.

12. Структура та розподіл навчального часу з тем і видів навчальних занять з навчальної дисципліни "Травматологія та ортопедія"

№ з/п	Види навч. занять за розкладом під кер. викл.	Кіль-ть	Номери і найменування розділів і тем	Література
1	2	3	4	5
Кредитний модуль 1			Рік навчання: 3-й 1-е півріччя	
1	Практичне заняття	6	Тема 1. Обстеження хворих з травмами та захворюваннями опорно-рухової системи. Переломи. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Визначення функціональних можливостей опорно-рухової системи. Окремі питання обстеження хворих. Ліктьовий суглоб. Кульшовий суглоб. Огляд, об'єктивне дослідження, пальпація, рухливість та амплітуда рухів. Колінно-п'ятковий симптом, лінія Розера-Нелатона, симптом Тренделенбурга. Колінний суглоб. Огляд, об'єктивне дослідження. Пальпація, симптом Александрова. Пункція.	1 - С.6-19 2 - С.12-24 3 - С.18-29 4 - С.21-42 5 - С.15-30 6 - С.7-24 7 - С.3-19 8 - С.6-18
2	Семінарське заняття	4	Тема 1. Обстеження хворих з травмами та захворюваннями опорно-рухової системи. Переломи. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Особливості рентгенологічного дослідження. Хребет. Огляд, пальпація хребта. Основні принципи лікування переломів. Показання та протипоказання до операції.	1 - С.6-19 2 - С.12-24 3 - С.18-29 4 - С.21-42 5 - С.15-30 6 - С.7-24 7 - С.3-19 8 - С.6-18
3	Лекція	2	Тема 2. Переломи верхніх та нижніх кінцівок, кісток таза. Вивихи. Проблемні питання діагностики та лікування пошкоджень кінцівок. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Вивихи кісток нижньої кінцівки. Класифікація, клініка, діагностика, лікування, методики усунення вивихів. Переломи стегнової кістки, надколінника, кісток гомілки, ступні. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Стабільно-функціональний остеосинтез. Строки консолідації переломів кісток та повернення працездатності. Особливості пошкодження суглобів. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.	1 - С.74-87 2 - С.85-98 3 - С.98-106 4 - С.102-109 5 - С.87-100 6 - С.83-99 7 - С.86-98 8 - С.85-97

4	Практичне заняття	8	Тема 2. Переломи верхніх та нижніх кінцівок, кісток таза. Вивихи. Визначення ступеню пошкодження м'яких тканин. Проведення диференційованої діагностики різних переломів за класифікацією АО по рентгенівським знімкам. Проведення пункції суглобів, фасціотомії при компартмент-синдромі передпліччя. Усунення вивихів кісток верхньої кінцівки різними методами. Виконання закритої репозиції уламків при переломах кісток верхньої кінцівки.	1 - C.58-73 2 - C.70-84 3 - C.85-97 4 - C.93-101 5 - C.79-86 6 – C.70-82 7 - C.76-85 8 - C.60-84
5	Семінарське заняття	4	Тема 2. Переломи верхніх та нижніх кінцівок, кісток таза. Вивихи. Механізм, біомеханіка та механогенез пошкоджень тазового кільця. Нестабільність тазового кільця. Класифікація пошкоджень тазового кільця. Особливості клінічного перебігу. Симптоми. Діагностика пошкоджень тазового кільця. Методики інструментальних досліджень у постраждалих з нестабільними пошкодженнями тазу. Консервативне та хірургічне лікування постраждалих з пошкодженнями. Діагностика ускладнень. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.	1 - C.88-94 2 - C.99-108 3 - C.107-114 4 - C.110-119 10 - C.101-124 5 – C.100-109 6 - C.99-108 7 - C.98-117
6	Семінарське заняття	4	Тема 3. Статичні деформації. Остеохондроз хребта. Види статичних деформацій. Продольна плоскостопість. Відхилення I пальця ступні назовні. Молоткоподібні пальці ступні. Відхилення гомілки. Варусна деформація шийки стегна. Сколіоз. Хвороби перенавантаження кісток (патологічна перебудова) у військовослужбовців. Етіологія, клініка, діагностика, принципи лікування, профілактика. Військово-лікарська експертиза. Особливості дитячого хребта та їх клінічне значення. Вади статури. Аномалії розвитку хребта. Клиноподібні хребці та напівхребці. Порушення сегментації хребта. Блокування хребців. Spina bifida. Сакралізація та люмбалізація (перехідний попереково-крижовий хребець). Аномалії суглобових відростків. Sacrum acutum. Сколіоз. Етіопатогенез. Типи сколіозів. Визначення ступеню деформації. Остеохондроз хребта. Шийний остеохондроз. Грудний остеохондроз. Поперековий остеохондроз. Лікування остеохондрозу. Ускладнення при хірургічних втручаннях з приводу поперекового остеохондрозу. Спінальні стенози. Операційна техніка. Інтраопераційні та післяопераційні ускладнення. Ускладнення пов'язані з спонділодезом. Спонділоліз та спонділолістез. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.	1 - C.95-107 2 - C.109-116 3 - C.115-127 4 - C.120-129 5 - C.125-144 6 – C.110-109 7 - C.109-118
7	Практичне заняття	8	Тема 3. Статичні деформації. Остеохондроз хребта. Поглиблене вивчення класифікації, клініки, діагностики, лікування хворих з пошкодженнями верхньої та нижньої кінцівок. Строки консолідації переломів кісток та повернення працездатності. Особливості пошкодження суглобів. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.. Поглиблене вивчення класифікації, клініки, діагностики, лікування хворих з пошкодженнями верхньої та нижньої кінцівок. Строки консолідації переломів кісток та повернення працездатності. Особливості пошкодження суглобів. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза. Визначення типів сколіозів. Визначення ступеню деформації. Остеохондроз хребта. Шийний остеохондроз. Грудний остеохондроз. Поперековий остеохондроз. Лікування остеохондрозу. Ускладнення при хірургічних втручаннях з приводу поперекового остеохондрозу. Спінальні стенози. Операційна техніка. Інтраопераційні та післяопераційні ускладнення. Визначення видів статичних	1 - C.88-94 2 - C.99-108 3 - C.107-114 4 - C.110-119 5 - C.101-124 6 – C.100-109 7 - C.99-108 8 - C.98-117

			деформацій. Продольна плоскостопість. Відхилення I пальця ступні назовні. Молоткоподібні пальці ступні. Відхилення гомілки. Варусна деформація шийки стегна. Сколіоз. Хвороби перенавантаження кісток (патологічна перебудова) у військовослужбовців.	
8	Семінарське заняття	4	Тема 4. Дегенеративно-дистрофічні захворювання. Остеоартроз. Остеохондропатії, фіброзні дисплазії. Остеохондропатії. Етіологія, патологічна анатомія, класифікація. Остеохондропатії епіфізарних кінців довгих кісток: голівки стегнової кістки (хвороба Легга-Кальве-Пертеса), голівки II та III плюсневих кісток (друга хвороба Альбана-Келера), грудинного кінця ключиці. Остеохондропатії губчастих кісток: човноподібної кістки ступні (перша хвороба Альбана-Келера), напівмісячної кістки кисті (хвороба Кінбека), тіла хребця (хвороба Кальве), сесамоподібної кістки I плюсне-фалангового суглобу (хвороба Ренандера-Мюлера). Остеохондропатії апофізів: горбистості великогомілкової кістки (хвороба Осгуд-Шлаттера), горба п'яткової кістки (хвороба Шинца), апофізів хребців (хвороба Шейнерманна-Маукіфоз юнаків), лонного з'єднання. Фіброзні остеодістрофії. Локалізована кісткова кіста. Гігантоклітинна пухлина. Гіперпаратиреоїдна остеодістрофія (хвороба Реклінгаузена). Хвороба Педжета. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування. Військово-лікарська експертиза.	1 - С.95-107 2 - С.109-116 3 - С.115-127 4 - С.120-129 5 - С.125-144 6 - С.110-109 7 - С.109-118 8 - С.118-131
19	Практичне заняття	8	Тема 4. Дегенеративно-дистрофічні захворювання. Остеоартроз. Остеохондропатії, фіброзні дисплазії. Остеоартроз. Етіологія, патологічна анатомія, класифікація. Особливості лікування у військовослужбовців. Військово-лікарська експертиза.	1 - С.95-107 2 - С.109-116 3 - С.115-127 4 - С.120-129 5 - С.125-144 6 - С.110-109 7 - С.109-118 8 - С.118-131

13. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Обстеження хворих з травмами та захворюваннями опорно-рухової системи. Переломи. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.

Додаткове проведення вимірювання кінцівки. Визначення функціональних можливостей опорно-рухової системи. Окремі питання обстеження хворих. Ліктьовий суглоб. Лінії та трикутник Гюнтера. Кульшовий суглоб. Огляд, об'єктивне дослідження, пальпація, рухливість та амплітуда рухів. Колінно-п'ятковий симптом, лінія Розера-Нелатона, симптом Тренделенбурга. Колінний суглоб. Огляд, об'єктивне дослідження. Пальпація, симптом Александрова. Пункція. Рентгенологічне дослідження. Рухливість та амплітуда рухів. Стійкість. Симптоми. Хребет. Огляд, пальпація хребта. Активні рухи. Підіймання та випрямлення нижньої кінцівки. Підіймання розігнутої в колінному суглобі нижньої кінцівки. Рентгенологічне дослідження.

Тема 2. Переломи верхніх та нижніх кінцівок, кісток таза. Вивихи.

Поглиблене вивчення класифікації, клініки, діагностики, лікування хворих з пошкодженнями верхньої та нижньої кінцівок. Строки консолидації переломів кісток та повернення працездатності. Особливості пошкодження суглобів. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.

Тема 3. Статичні деформації. Osteохондроз хребта.

Поглиблене вивчення особливостей дитячого хребта та їх клінічне значення. Вади статури. Аномалії розвитку хребта. Клиноподібні хребці та напівхребці. Порушення сегментації хребта. Блокування хребців. Spina bifida. Сакралізація та люмбалізація (перехідний попереково-крижовий хребець). Аномалії суглобових відростків. Sacrum acutum. Сколіоз. Етіопатогенез. Типи сколіозов. Визначення ступеню деформації. Osteохондроз хребта. Шийний остеохондроз. Грудний остеохондроз. Поперековий остеохондроз. Ускладнення пов'язані з спонділодезом. Спонділоліз та спонділолістез. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза. Види статичних деформацій. Продольна плоскостопість. Відхилення I пальця ступні назовні. Молоткоподібні пальці ступні. Відхилення гомілки. Варусна деформація шийки стегна. Сколіоз. Хвороби перенавантаження кісток (патологічна перебудова) у військовослужбовців. Етіологія, клініка, діагностика, принципи лікування, профілактика. Військово-лікарська експертиза.

Тема 4. Дегенеративно-дистрофічні захворювання.

Osteоартроз. Osteохондропатії, фіброзні дисплазії. Поглиблене вивчення етіології остеохондропатії епіфізарних кінців довгих кісток: голівки стегнової кістки (хвороба Легга-Кальве-Пертеса), голівки II та III плюсневих кісток (друга хвороба Альбана-Келера), грудинного кінця ключиці. Osteохондропатії губчастих кісток: човноподібної кістки ступні (перша хвороба Альбана-Келера), напівмісячної кістки кисті (хвороба Кінбека), тіла хребця (хвороба Кальве), сесамоподібної кістки I плюсне-фалангового суглобу (хвороба Ренандера-Мюлера). Osteохондропатії апофізів: горбистості великогомілкової кістки (хвороба Осгуд-Шлаттера), горба п'яткової кістки (хвороба Шинца), апофізів хребців (хвороба Шейнерманна-Мау-кіфоз юнаків), лонного з'єднання. Фіброзні остеоідистрофії. Локалізована кісткова кіста. Гігантклітинна пухлина. Гіперпаратиреоїдна остеоідистрофія (хвороба Реклінгаузена). Хвороба Педжета. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування. Військово-лікарська експертиза.

14. Питання до заліку

1. Скарги, огляд, об'єктивне дослідження. Вимірювання кінцівки. Визначення функціональних можливостей опорно-рухової системи.
2. Ліктьовий суглоб. Лінії та трикутник Гюнтера.
3. Кульшовий суглоб. Огляд, об'єктивне дослідження, пальпація, рухливість та амплітуда рухів. Колінно-п'ятковий симптом, лінія Розера-Нелатона, симптом Тренделенбурга.

4. Колінний суглоб. Огляд, об'єктивне дослідження. Пальпація, симптом Александрова. Пункція. Рентгенологічне дослідження. Рухливість та амплітуда рухів. Стійкість. Симптоми.

5. Хребет. Огляд, пальпація хребта. Активні рухи. Підіймання та випрямлення нижньої кінцівки. Підіймання розігнутої в колінному суглобі нижньої кінцівки. Рентгенологічне дослідження.

6. Загальні відомості про переломи. Види, механізми, статистика переломів. Клінічні синдроми при переломах кісток.

7. Крововтрата. Травматичний шок, клініка, попередження та лікування травматичного шоку у хворих з переломами кісток.

8. Жирова емболія, клінічні форми, діагностика, профілактика, лікування.

9. Травматична хвороба, клінічні форми, лікування. Діагностика переломів, анамнез, симптоми, рентгенологічне дослідження.

10. Допомога постраждалим з переломами кісток на догоспітальному етапі, транспортна іммобілізація при переломах хребта та кісток тазу, при пошкодженнях плечевого суглобу та верхньої кінцівки, при переломах нижньої кінцівки. Принципи лікування переломів кісток.

11. Знеболювання. Види знеболювання та методики їх виконання.

12. Репозиція уламків кісток. Ручна репозиція, репозиція уламків на ортопедичному столі або за допомогою апаратів. Витяжіння. Скелетне та нашкірне витяжіння. Репозиція апаратами черезкісткового остеосинтезу.

13. Відкрита репозиція. Репаративна регенерація кісткової тканини. Засоби фіксації уламків кісток.

14. Гипсова пов'язка. Показання та протипокази, правила накладання, догляд за хворими з гипсовими пов'язками, ускладнення. Лікувальні шини.

15. Черезкістковий остеосинтез апаратами.

16. Стабільно-функціональний остеосинтез.

17. Військово-лікарська експертиза. Реабілітація постраждалих з переломами кісток.

18. Особливості лікування переломів у дітей.

19. Особливості патології вогнепальних переломів. Микробне забруднення ран. Діагностика вогнепальних переломів.

20. Хірургічна обробка рани.

21. Вогнепальні поранення суглобів.

22. Надання допомоги та лікування поранених з вогнепальними переломами кісток та суглобів на етапах медичної евакуації.

23. Невогнепальні відкриті переломи кісток. Класифікація, клініка, діагностика. Принципи хірургічного лікування на етапах медичної евакуації. Ускладнення.

24. Пошкодження м'яких тканин верхньої кінцівки. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.

25. Вивихи кісток верхньої кінцівки. Класифікація, клініка, діагностика, лікування, методики усунення вивихів.

26. Переломи ключиці, плечевої кістки, кісток передпліччя та кисті на різних рівнях. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Стабільно-функціональний остеосинтез. Строки консолідації переломів кісток та повернення працездатності. Особливості пошкодження суглобів. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.

27. Пошкодження м'яких тканин нижньої кінцівки. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.

28. Вивихи кісток нижньої кінцівки. Класифікація, клініка, діагностика, лікування, методики усунення вивихів.

29. Переломи стегнової кістки, надколінника, кісток гомілки, ступні. Класифікація, клініка, діагностика, лікування. Стабільно-функціональний остеосинтез. Строки консолідації переломів кісток та повернення працездатності. Особливості пошкодження суглобів. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.

30. Механізм, біомеханіка та механогенез пошкоджень тазу. Нестабільність тазового кільця. Класифікація пошкоджень тазу. Особливості клінічного перебігу. Симптоми. Діагностика пошкоджень тазу.

31. Методики інструментальних досліджень у постраждалих з нестабільними пошкодженнями тазу. Консервативне лікування постраждалих з пошкодженнями тазу. Особливості обстеження постраждалих з нестабільними пошкодженнями тазу. Зовнішня фіксація. Біомеханіка та методика виконання внутрішньої фіксації нестабільних пошкоджень тазу.

32. Хірургічні доступи в хірургії пошкоджень тазу. Діагностика ускладнень. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.

33. Пошкодження м'яких тканин в ділянці хребта. Клініка, перша допомога, лікування. Перелом хребта. Класифікація, механізм.

34. Переломи шийного відділу хребта. Класифікація, механізм, симптоми, перша допомога, лікування. Переломи грудних та поперекових хребців. Механізм, класифікація, симптоми, перша допомога, лікування. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза. Переломи поперечних та остистих виростків. Механізм, клініка, діагностика, лікування.

35. Особливості дитячого хребта та їх клінічне значення. Вади статури. Аномалії розвитку хребта. Клиноподібні хребці та напівхребці. Порушення сегментації хребта. Блокування хребців. Spina bifida. Сакралізація та люмбалізація (перехідний попереково-крижовий хребець). Аномалії суглобових виростків. Sacrum acutum.

36. Сколіоз. Етіопатогенез. Типи сколіозов. Визначення ступеню деформації. Остеохондроз хребта.

37. Шийний остеохондроз. Грудний остеохондроз. Поперековий остеохондроз. Лікування остеохондрозу. Ускладнення при хірургічних втручаннях з приводу поперекового остеохондрозу.

38. Спінальні стенози. Операційна техніка. Інтраопераційні та післяопераційні ускладнення. Ускладнення пов'язані з спонділодезом. Спонділоліз та спонділолістез. Реабілітація хворих. Військово-лікарська експертиза.

39. Остеохондропатії епіфізарних кінців довгих кісток: голівки стегнової кістки (хвороба Легга-Кальве-Пертеса), голівки II та III плюсневих кісток (друга хвороба Альбана-Келера), грудинного кінця ключиці. Остеохондропатії губчастих кісток: човноподібної кістки ступні (перша хвороба Альбана-Келера), напівмісячної кістки кисті (хвороба Кінбека), тіла хребця (хвороба Кальве), сесамоподібної кістки I плюсне-фалангового суглобу (хвороба Ренандера-Мюлера).

40. Остеохондропатії апофізів: горбистості великогомілкової кістки (хвороба Осгуд-Шлаттера), горба п'яткової кістки (хвороба Шинца), апофізів хребців (хвороба Шейнерманна-Мау-кіфоз юнаків), лонного з'єднання. Фіброзні остеодістрофії. Локалізована кісткова кіста. Гігантоклітинна пухлина. Гіперпаратиреоїдна остеодістрофія (хвороба Реклінгаузена). Хвороба Педжета. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування. Військово-лікарська експертиза.

41. Види статичних деформацій. Продольна плоскостопість. Відхилення I пальця ступні назовні. Молоткоподібні пальці ступні. Відхилення гомілки. Варусна деформація шийки стегна.

42. Сколіоз. Хвороби перенавантаження кісток (патологічна перебудова) у військовослужбовців. Етіологія, клініка, діагностика, принципи лікування, профілактика. Військово-лікарська експертиза.

15. Рекомендована література:

15.1. Основна (базова)

1. Анкин Н.Л. Травматология. Европейские стандарты диагностики и лечения /Н.Л.Анкин, Л.Н.Анкин. - Київ: Кн. плюс, 2016. – 455 с.

2. В кн. „Військова хірургія з хірургією надзвичайних ситуацій” /За ред. В.Я.Білого. 14 розділ – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 324 с.

3. Вказівки з воєнно-польової хірургії /за ред. Я.Л.Заруцького, А.А.Шудрака. – К.: СПД Чалчинська Н.В., 2014. – 396 с. Розділ 21, С. 330-350.

4. Воєнно-польова хірургія: підручник /Я.Л.Заруцький, В.М.Запорожан, В.Я.Білий, В.М.Денисенко [та ін.]; за ред. Я.Л.Заруцького, В.М.Запорожана. – Одеса: ОНМедУ, 2016. – 416 с. Розділ 19, С.359-389.

5. Курс лекцій по ортопедии и травматологи /под ред. В.Ф. Прозоровского. - Харьков, 2014. - 464 с.

6. Наказ міністра оборони України № 2 “Про затвердження положення про військово-лікарську експертизу та медичний огляд у Збройних Силах України” від 4 січня 1994 р. – Київ, 1995. – 448 с.

7. Наказ міністра оборони України № 207 “Про внесення змін та доповнень до наказу Міністра оборони України від 4 січня 1994 року № 2” від 12.07.99 р. – Київ, 1999. – 135 с.

8. Оперативная ортопедия /И.А.Мовшович. - Медицинское информационное агентство, 2018. – 448 с.

9. Оперативная ортопедия по Кемпбеллу /С. Терри Кэнел, Джеймс Х. Бити, Фредерик М. Азар. - ГЭОТАР-Медиа, 2018. – 584 с.

10. Ортопедія і травматологія: підручник для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів післядипломної освіти /за ред. М.І.Хвисяюка; МОЗ України; ХМАПО. - Х.: Оберіг, 2013. - 656 с. - (Медицина ХХІ століття).

11. Травматология и ортопедия [Электронный ресурс]: учебник / [Н. В. Корнилов др.] ; под ред. Н. В. Корнилова. - 3-е изд., доп. и перераб. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014. - 592 с. : ил. - Режим доступа: <http://www.studentlibrary.ru>

12. Травматология и ортопедия: учебник для студентов высших медицинских учебных заведений IV уровня аккредитации /Бурьянов А.А., Голка Г.Г., Климовицкий В.Г., Лоскутов А.Е., Ивченко В.К. и др.; под ред. Голки Г.Г. и др. - Вінниця: Нова кн., 2016. - 447 с.

15.2. Допоміжна

1. Анализ объема и качества оказания помощи пациентам с сочетанной травмой на догоспитальном и госпитальном этапах /С.Ю.Грачев [и др.] //Скорая медицинская помощь. - 2016. - №4. - С.33-39.

2. Батыгин Г.Г. Регистры по эндопротезированию тазобедренных суставов /Г.Г. Батыгин. - М.: Высшее Образование и Наука, 2016. - 485 с.

3. Блокады в травматологии и ортопедии. 2-е издание /С.Н.Куценко. – 2018. - 232 с.

4. Бур'янов О.А., Страфун С.С., Лакша А.М. та ін. Вогнепальні поранення кінцівок. – Київ. 2014. – 18 с.

5. Бюттнер Йоханнес. Блокады периферических нервов. – М.: МЕДпресс-информ, – 2013. – 272 с.

6. Вакаро А.Р., Барон И.М. Хирургия позвоночника. Оперативная техника. Москва «Панфилова», 2015. - 440 с.

7. Вирва О.Є. Модульне індивідуальне ендопротезування в лікуванні злоякісних пухлин довгих кісток: автореф. дис.. д-ра мед. Наук: 14.01.21 / О.Є. Вирва; Ін-т травматології та ортопедії НАМН України. – К., 2013. – 43 с.

8. Влияние цитофлавина на оксидантную и антиоксидантную активность крови у пострадавших с шокогенной травмой [Текст] /И.В.Страхов [и др.] //Скорая медицинская помощь. - 2016. - № 1. - С.68-72.

9. Военно-полевая хирургия [Электронный ресурс]: учебник /под ред. Е.К.Гуманенко. - 2-е изд., испр. и доп. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. - 768 с. : ил. - Режим доступа: <http://www.studentlibrary.ru>

10. Джавад Парвізі, Торстен Герке. Рекомендації міжнародної погоджувальної конференції з перипротезної інфекції. Консенсус. Український переклад за загальною редакцією проф. Коржа М.О., проф. Філіпенка В.А. Харків: Колегіум, 2016 – 320 с.

11. Джонсон Д.Г. Оперативная артроскопия в 2-х томах. Москва «Панфилова», 2015. – 560 с.

12. Дынник А.А. Очерки истории клинического протезирования в Украине. Харьков. 2013 г. ЧП «Игвини». - 240 с.

13. Епифанов А.В. Реабилитация в травматологии и ортопедии /А.В.Епифанов. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. - 212 с.

14. Епифанов В.А. Восстановительное лечение при заболеваниях и повреждениях позвоночника: моногр. /В.А.Епифанов, А.В.Епифанов, А.Н.Баринков. - М.: МЕДпресс-информ, 2016. - 376 с.

15. Заболевания коленного сустава, обусловленные наследственной предрасположенностью (лечебно-диагностическая тактика) /Сименач Б.И., Бабуркина Е.П., Пустовойт Б.А. и др. – Харьков: ФЛП Бровин А.В., 2015. – 478 с.

16. Заруцький Я.Л. Оптимізація етапного хірургічного лікування поранених на основі метричної класифікації дефектів м'яких тканин /Я.Л.Заруцький, І.Б.Пліс, С.О.Король, А.О.Компанієць //Клінічна хірургія. - 2018. - №2 (85). - С.77-80.

17. Историко-философские очерки развития остеосинтеза /Г.Батыгин. - Высшее Образование и Наука, 2017. – 96 с.

18. Кавалерский Г. Эндопротезирование коленного сустава при вальгусной деформации /Г.Кавалерский, А.Лычагин, С.Сметанин //Врач. - 2017. - №1. - С.41-42.

19. Каплан А.В. Закрытые повреждения костей и суставов /А.В.Каплан. - М.: Государственное издательство медицинской литературы, 2014. - 418 с.

20. Клиническое обследование в ортопедии с иллюстрациями Неттера. Доказательный поход /Джошуа А. Клиланд, Шейн Коппенхейвер, Джонатан Су. - Издательство Панфилова, Бином. Лаборатория знаний, 2018. - 624 с.

21. Клюквин И.Ю. Травмы кисти [Электронный ресурс] /И.Ю.Клюквин, И.Ю.Мигулева, В.П.Охотский. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2014. - 192 с.: ил. - (Библиотека врача-специалиста). - Режим доступа: <http://www.studentlibrary.ru>

22. Корж Н.А., Радченко В.А. и др. Справочник ортопеда. Киев, изд. Здоровье Украины, 2015 – 432 с.

23. Король С.О. Кісткова пластика в системі спеціалізованого лікування поранених з бойовими травмами кінцівок /С.О.Король // Травма. - 2018. - №1 (Т.19). - С.35-41.

24. Король С.О. Схема медичної евакуації поранених з вкрай тяжкою бойовою травмою кінцівок під час антитерористичної операції на сході України з позиції патофізіологічного обґрунтування показників гомеостазу /С.О.Король //Проблеми військової охорони здоров'я: Збірник наукових праць УВМА. - К., 2017. - Вип. 49 (Т. II). - С. 268-277.

25. Король С.О. Сучасні аспекти надання хірургічної допомоги пораненим з приводу вогнепального перелому плечової кістки /С.О.Король, Б.В.Матвійчук //Клінічна хірургія. - 2017. - №3 (899). - С.36-38.

26. Король С.О. Сучасні підходи до хірургічного лікування бойової травми кисті на етапах медичної евакуації /С.О.Король, Б.В.Матвійчук, В.В.Бурлука //Травма. - 2017. - № 1. - Т.18. - С.34-38.

27. Лебедев Н.В. Системы объективной оценки тяжести состояния больных и пострадавших. Москва «Бином», 2015.— 160 с.

28. Логика интрамедуллярного штифтования /Г.Г.Батыгин. - Высшее Образование и Наука, 2016. – 96 с.

29. Лоскутов О.Є. Хірургічна тактика лікування вогнепальних поранень кінцівок в умовах багатoproфільної лікарні /О.Є.Лоскутов, І.І.Жердев, А.М.Доманський, С.О.Король //Травма. – 2016. - №3. – Т.17. – С.169-172.

30. Майер Г. Периферическая регионарная анестезия: Атлас. – М.: Бином. Лаборатория знаний, 2014. – 260 с.

31. Ортопедия и травматология по Эпли. В 3 частях. Часть 1. Общая ортопедия /Луи Соломон, Дэвид Уорик, Селвадурай Ньягам. - Издательство Панфилова, Бином. Лаборатория знаний, 2015. - 380 с.

32. Ортопедия и травматология по Эпли. В 3 частях. Часть 3 /Луи Соломон, Дэвид Уорик, Селвадурай Ньягам. - Издательство Панфилова, Бином. Лаборатория знаний, 2016. - 360 с.

33. Ортопедия. Клинические рекомендации /С.Миронов, Т.Александров, А.Байкалов: Клинические рекомендации. - ГЭОТАР-Медиа, 2018. – 784 с.

34. Остеопороз. Руководство для врачей /Под ред. О.М.Лесняка. - ГЭОТАР-Медиа, 2016. – 466 с.

35. Переломы дистального метаэпифиза лучевой кости /С.С.Страфун, С.В.Тимошенко.- Киев, 2015. – 308 с.

36. Переломы тел позвонков при остеопорозе. Клиника, диагностика, лечение /С.Т.Ветрилэ, А.А.Кулешов, А.К.Морозов, Л.Ю.Дарчия. - Мегаполис, 2014. – 104 с.

37. Плечевой сустав. Вывихи и болевые синдромы /В.А.Мицкевич. - Медицинское информационное агентство, 2016. – 552 с.

38. Поворознюк В.В. Захворювання кістково-м'язової системи в людей різного віку (вибрані лекції, огляди, статті): У 4 т. – Київ. 2015., - 360 с.

39. Реабилитация после артроскопических операций у спортсменов /Под ред. проф. А.А.Коструба. – К., 2015. – 272 с.
40. Руководство по травматологии для медицинской службы гражданской обороны. - М.: Медицина, 2017. - 312 с.
41. Саймон Р.Р.: Неотложная травматология и ортопедия: Верхние и нижние конечности. – М.: Бином. Лаборатория знаний, 2014. – 576 с.
42. Семенова О.П. Реабилитация посттравматических больных /О.П.Семенова. - Москва: СИНТЕГ, 2017. - 240 с.
43. Эндопротезирование тазобедренного сустава /Под ред. проф. Филиппенко В.А. и проф. Коржа Н.А. Харьков «Коллегиум», 2015. – 219 с.
44. Яременко Д.А. Приобретенные деформации стопы (диагностика и лечение) /Д.А.Яременко, Н.А.Корж – Харьков, 2014. – 136 с.
45. Klepach M.S. Emergency Medical Care for Traumas [Текст] : Textbook is aimed at students of medical faculty /M.S.Klepach, V.A.Andreychyn. - Ivano-Frankivsk : IFNMU, 2012. - 166 p.

Інформаційні ресурси

Перелік ресурсів інформаційно-телекомунікаційної мережі «Інтернет» для освоєння дисципліни:

1. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/a#Find> - законодавча база України;
2. <http://www.ligazakon.ua/ru/> - законодавча база України;
3. http://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/INTERNET/R_4.htm - сайти наукових бібліотек України;
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> - сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;
5. <http://www.library.gov.ua/> - сайт Національної медичної бібліотеки України.
6. <http://http://www.studentlibrary.ru>,
7. <http://www.studmedlib.ru>,
8. <http://www.eLibrary.ru>

Глосарій

Глосарій

Глосарій (лат. glōssarium - «словник глос») — термінологічний словник до дисциплін яка вивчається, а також до окремих розділів та тем.

Словник призначений для уточнення та розширення знань здобувачів ВО про терміни з даної дисципліни. Вони можуть бути використані викладачами і здобувачами ВО на заняттях для самостійної роботи над термінами, для складання тестів, комп'ютерних презентацій, виконання здобувачами ВО рефератів та ін.

До силлабусу можуть входити і інші структурні складові. Наприклад, матеріально-технічне і аудиторне забезпечення; навчально-методичне і

інформаційне забезпечення; попередні умови; як навчатися?; навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу і ін.

- Пошкодження кінцівок – порушення цілісності шкіряних покривів та прилягаючих тканин кінцівок

- Апарат зовнішньої фіксації – пристрій, що створює зовнішню фіксацію кісток над шкірою.

- Внутрішній остеосинтез – остеосинтез з фіксаторами під шкірою.

- Інтрамедулярний остеосинтез - остеосинтез з фіксаторами під шкірою в кістковомозковому каналі.

- Конверсія методу остеосинтезу – планова заміна методу фіксації остеосинтезу на етапах лікування.

- Клінічні рекомендації - документ, що містить систематизовані положення стосовно медичної та медико-соціальної допомоги, розроблені з використанням методології доказової медицини на основі підтвердження їх надійності та доведеності, і має на меті надання допомоги лікарю і пацієнту в прийнятті раціонального рішення в різних клінічних ситуаціях

Провідний лектор:

Заступник начальника кафедри військової хірургії.
д.мед.н., доцент

В. Бурлука